

RAPID
RECOVERY

Coxasta kotiin

Endoproteesihoitajien risteily 22.-24.4.2010

kehityskoordinaattori Leena Irri, Tekonivelsairaala Coxa
fysioterapeutti Maire Lönnqvist, Vammalan aluesairaala

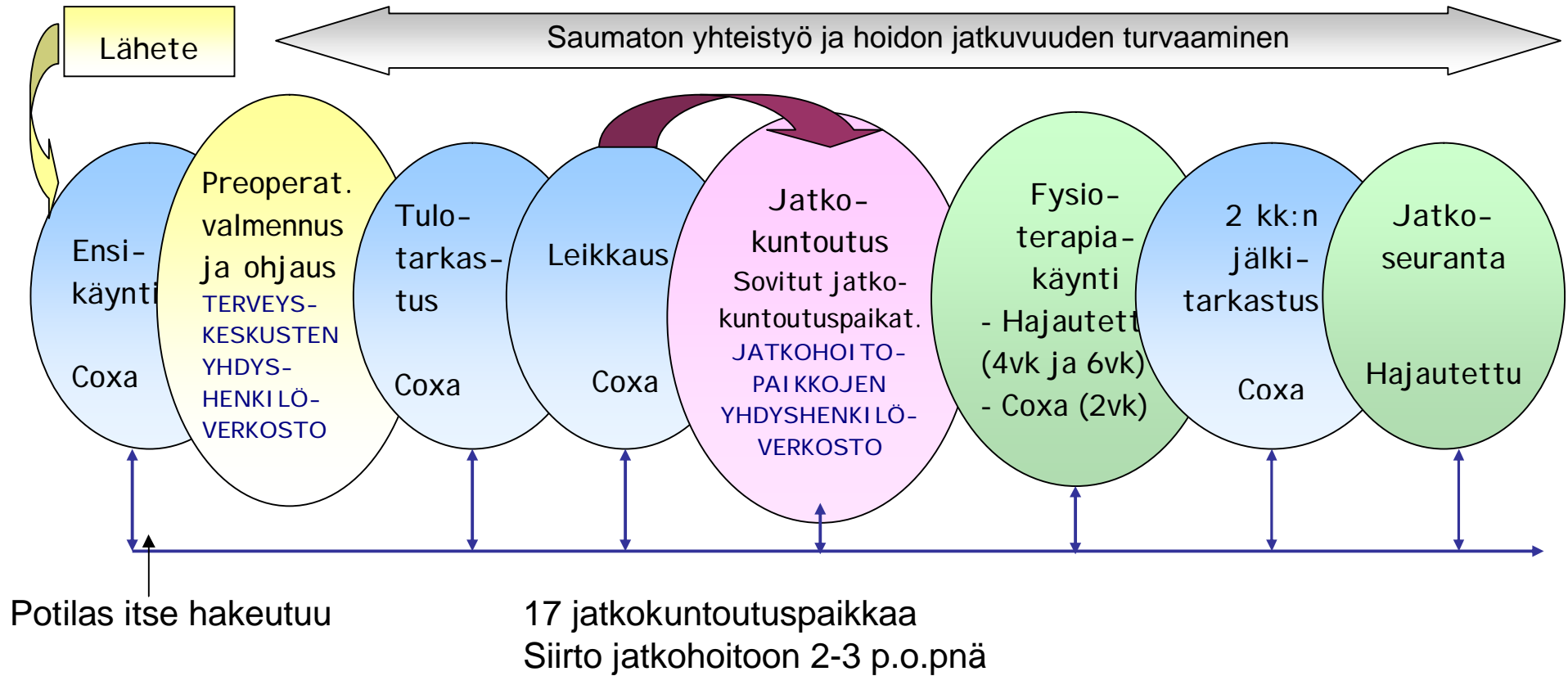
Hankkeen vaiheet

- Ideointi alkoi keväällä 2008
- Syksyllä 2008 alkoi suunnitteluvaihe ja projektisuunnitelman teko
- Hankehakemus Tekesiin jätettiin 2/2009->rahoituspäätös 1/2010
- Loppuraportti 12/2010

Taustaa

- Jatkohoitopaikkaan siirrytään usein vain muutamaksi päiväksi
- Paikkapula vaikeuttaa jatkohoitoon siirtymistä
- Yhä suurempi osa potilaista haluaa suoraan kotiin
- Tilaajarengas (kunnat) toivovat että Coxa hoitaisi potilaat kotikuntoisiksi
- Tarve yhdenmukaiselle, koordinoitulle potilaan ohjaukselle ja leikkauskelpoisuuden varmistamiselle

TEKONIVELPOTILAAN HOIDON YHTEISTYÖKETJU

Toteuttajatahot

- Tekonivelsairaala Coxa- hankkeen koordinoija
- Coxa on osakeyhtiömuotoinen sairaala, jonne tekonivelkirurgia Pirkanmaalla on keskitetty vuodesta 2002 lähtien.
- vuonna 2009 tehtiin 2500 tekonivelleikkausta

- PSHP/Vammalan aluesairaala- alueellinen toimija
(9 kuntaa, väestöpohja 74 500 as.)
  - vuoden 2002 loppuun asti sairaalassa omaa tekonivelkirurgiaa, sen jälkeen toiminut Coxan jatkohoitopaikkana
- Sastamalan perusturvakuntayhtymä- palvelujen tilaaja ja uudessa roolissa osatuottaja
(väestöpohja 32 000 as.)
  - Sastamala (Vammala, Äetsä, Mouhijärvi)
  - Lavia
  - Kiikoinen
  - Punkalaidun
- Biomet Finland Oy-hankkeessa hyödynnettävien käytäntöjen ja menetelmien käyttöoikeuksien haltija

Hankkeen tavoitteet

- Nostaa Coxasta suoraan kotiutuvien osuus PSHP:n alueella 16% (v.2008) > 60%
- Madaltaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välisiä raja-aitoja ja edistää alueellisesti niiden yhteistyötä sekä selkiyttää työnjakoa (valmisteilla olevan uuden terveydenhuoltolain sisältöä)

- Vahvistaa potilaan fyysistä ja psyykkistä valmistautumista ja valmiutta tekonivelleikkaukseen ja nopeaan kuntoutumiseen preoperatiivisen valmennuksen avulla
- Parantaa tiedonkulkua sähköisiä järjestelmiä käyttäen
- Tavoitteena aktiivinen, sitoutunut ja toimintakykyinen potilas

Tutustuminen Biometin hoitokonsepteihin Hollannissa

Ohjelman sisältö

- Tehokkuus ja laadunvarmistus
- Standardoidut hoitoprotokollat
- Potilaan osallistuminen
- Varhainen mobilisaatio
- Ryhmädynamiikka
- Transmural care = rajat ylittävä yhteistyö

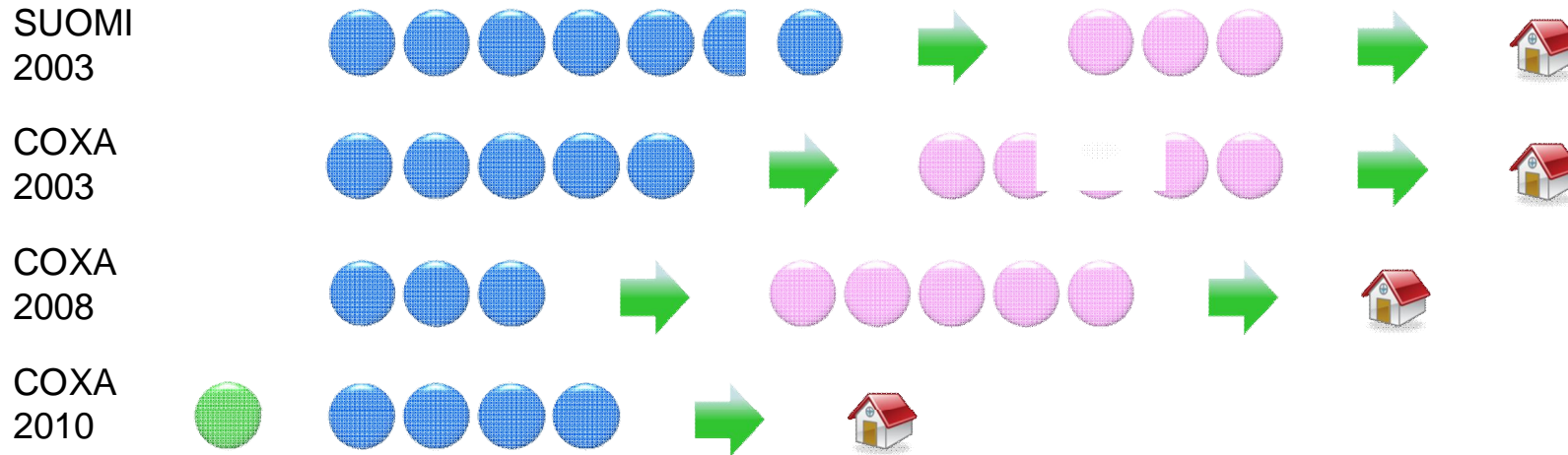
Mitä on saatu aikaan

- Leikkausta edeltävä valmennus on suunniteltu yhdessä ja pilotointi on alkanut kesällä 2009 Vammalan aluesairaalassa
- Ryhmävalmennus lähetteen saaneille potilaille - yksilökäynnit sekä fysioterapeutin että sairaanhoitajan luona

- Coxan prosesseja on hiottu tukemaan projektin tavoitteita
  - Kriteerit eri vaiheisiin, poliklinikka, vuodeosasto
  - Ryhmäohjaus tulotarkastuksessa (fysioterapeutti)
  - Vastaanotto-osasto: istuen odottelu, kävellen saliin
  - Varhainen mobilisaatio valvomossa
  - Potilaiden olohuone
  - Ryhmäohjaus kotiin lähteville potilaille

- Työryhmät perustettu miettimään eri vaiheita, potilaskriteerit, potilaan ohjaus, kirjaaminen, kivunhoito jne.
- Yksilökäynnillä Sastamalassa on aloitettu kirjaukset WEBiCFM-ohjelmaan, kirjaukset ovat käytettävissä Coxassa
- Yhteistyö kotihoidon kanssa
- VAS:n fysioterapeutin soitto kotiutuneille

Hoitojaksojen kehitys 2003 -2010

- LEIKKAUSHOITOJAKSO
- JATKOHOITOJAKSO
- PREOP. VALMENNUS
- POTILASSIIRTO
- KOTIUTUMINEN

LÄHETE

tieto potilaasta sairaanhoitajalle

Valmennusryhmä

potilas kutsutaan kirjeitse ryhmään

Yksilökäynti

yksilökäynnistä sovitaan ryhmän päätteeksi

Ensikäynti
Coxassa

potilas saa leikkauksajan

Tulotarkastus

noin kaksi viikkoa ennen leikkausta

LEIKKAUS

Kotiin tai
jatkohoitoon

kotiin lonkat 3. polvet 4. päivänä

Soitto potilaalle

1-2 viikkoa leikkauksesta

Pre-operatiivisen valmennuksen pilotointi Saspén alueella

PIRKANMAAN
SAIRAANHOITOPIIRI
Yhdessä terveyttä

Ensietoryhmä

kesto noin 1 – 1½ tuntia

- Tietoa nivelrikosta
- Tietoa leikkauksesta ja proteesimalleista
- Valmistautuminen leikkaukseen
- Leikkauksen jälkeinen kuntoutus ja kivun hoito
- Terveysten edistäminen => leikkauksen jälkeinen vaikutus liikunta- ja työkykyyn sekä elämänlaatuun
- Kotitilanteen kartoitus, apuvälineiden tarve ja käyttö
- Kotiutusaikataulu
- ”Kaveri”/ tukiverkosto
- Vertaistuki/ Suomen Nivelyhdistys ry

Sairaanhoitajan yksilökäynti

kesto 1 tunti/ potilas

- Haastattelu (potilas/omainen/paperit>Pegasos)
- Tutkiminen
- Dokumentointi iCFM-ohjelmaan, tarvittaessa Pegasokseen
  - Elämäntilanne (yksin/puoliso tai muu läheinen)
  - Asuminen (omakoti-, kerros- rivi- tai palvelutalo)
  - Apuvälineiden käyttö
  - Kotihoidon tarve leikkauksen jälkeen (omaisten osuus)
  - Terveystila => muut sairaudet, allergiat ym.
  - Lääkitys => Marevan
  - Aiemmat leikkaukset/ mahdolliset komplikaatiot
  - RR- mittaus/ tarvittaessa ohjaus seurantaan
  - Suun ja hampaiden hoito, hoitoon ohjaus (hml todistus)
  - Ihon ja jalkojen kunnon tarkastus => hoitoon ohjaus tarvittaessa
  - Keskustellaan ravitsemuksesta, painonhallinnasta ja nautintoaineiden käytöstä
  - Kerrataan, miten prosessi etenee yksilökäynnin jälkeen
  - Leikkauksen jälkeinen hoito kotona; haavan hoito, hakasten poisto(ajanvaraus), trombiprofylaksia, kivun hoito
  - Tarvittavat yhteystiedot Coxaan ja kotihoitoon

Fysioterapeutin yksilökäynti

kesto 1 tunti/ potilas

- Haastattelu (potilas/ omainen)
- Tutkiminen
- Dokumentointi iCFM- ohjelmaan
  - Liikkuminen
  - Apuvälineiden tarve ja käyttö
  - Kipu/ turvotus
  - Nivelen tutkiminen: liikerajoitteet, lihaskireydet, lihasvoima
  - Kävelyn havainnointi ja ohjaus
  - Yksilöllinen ohjaus:
    - Reisi- ja pakaralihasharjoitteet
    - Lihasvenyttelyt
    - Kävely tasaisella ja portaissa
    - Apuvälineiden tarve ja käytön opetus
    - Leikkauksen jälkeinen hoito kotona: liikkuminen, liikeharjoitteet, kivun ja turvotuksen hoito

Ensikäynti Coxassa

- Potilas ja lääkäri tekevät yhdessä leikkauspäätöksen
- Käynnillä keskustellaan suoran kotiutumisen mahdollisuudesta (kriteerit)
- Sairaanhoidtaja antaa oman kunnan tekonivelyhdyshenkilön yhteystiedot potilaalle
- PSHP:n alueella valmennusta annetaan yksilöllisesti tai ryhmässä kunnasta riippuen. Potilas hakeutuu valmennuksenn itse tai hänet kutsutaan

Tulotarkastus

- Potilas tapaa anestesia­lääkärin , sairaanhoitajan ja fysioterapeutin
- Fysioterapeutin ohjaus tapahtuu ryhmässä, polvi- ja lonkkaryhmät erikseen
  - Mitä apuvälineitä tarvitaan
  - Mitä osastolla tapahtuu leikkauksen jälkeen, aikataulu eri päivil­le
  - Milloin kotiin/jatkohoitoon

Leikkaukseen tulo

- Suurin osa potilaista tulee leikkauspäivän aamuna vastaanotto-osastolle
  - Pitkämatalaiset edellisenä iltana vuodeosastolle
  - Odottelu mukavissa tuoleissa
  - Kävelen leikkaussaliin
- ✓ Rento tunnelma 😊, jännitys ↓
- ✓ Aktiviteetti säilyy, verenkierto ↑
- ✓ Potilasta ei siirretä hoitajalta toiselle

Varhainen mobilisointi valvomossa

- Hyväkuntoiset potilaat mobilisoidaan leikkauspäivänä
  - Puudutuksen poistuttua, lihastoiminnan palaututtua
  - Ei pahoinvointia
  - Kivut hallinnassa

Leikkauksen jälkeen vuodeosastolla

- Lonkkaleikkauksen jälkeen kuntoudutaan 3 päivää, polvileikkauksen jälkeen 4 päivää
- Jatkohoitoon siirrytään toisena leikkauksen jälkeisenä päivänä
- Kotiin lähteville oma kivunhoitoprotokolla

Kotiutuskriteerit

- Haava ei vuoda
- Kivut ovat hallinnassa
- Liikkuminen on sujuvaa ja omatoimista
- Virtsaus onnistuu
- Potilas pystyy syömään, ei pahoinvointia
- Potilaalla on ”kaveri” tukena
- Kotiasiat on mietitty valmiiksi

Fysioterapeutin postoperatiiviset kontrollit Sastamalassa (toteutuvat myös muissa kunnissa Pirkanmaalla)

- 2 vkon ft-kontrolli:
  - MIS- lonkat
- 4 vkon ft-kontrolli :
  - polvet
  - pinnoitelonkat
- 6 vkon ft-kontrolli
  - lonkat

Kokemuksia Coxan vuodeosastolta

- ”Tuntuu hyvältä kun huonovointista potilasta ei tarvitse laittaa paaritaksiin 2. leikkauksen jälkeisenä päivänä”
- ”Potilaan ohjaus ja kuntouttaminen kotikuntoiseksi on vaatinut uudenlaista osaamista ja laajentanut toimenkuvaa”
- ”On mukava nähdä kuinka nopeasti potilaat kuntoutuvat”
- ”Selkeä tavoite 60% kannustaa”

Soitto kotiutuneille potilaille

- 33 suoraan Coxasta kotiutuneelle Sastamalan perusturvakuntayhtymän potilaalle soitettu, kun leikkauksesta oli kulunut alle 2 viikkoa
- potilaiden keski-ikä 63,1 vuotta, naisia 22, miehiä 11
- lonkkaleikattuja 16 (3 mini-invasiivinen, 1 pinnoite, 1 revisio)
- polvileikattuja 17 (bilateraali, 1 revisio)
- sauvoilla liikkuminen sujui kaikilla hyvin ja ongelmitta

- 1 polvipotilas oli saanut lisää kipulääkettä soitettuaan Coxaan
- polvilla kipua enemmän kuin lonkilla, mutta kaikilla kivut hallinnassa
- joukossa myös yksinasuva
- kaikki olivat tyytyväisiä suoraan kotiutumiseen, myös ne, joilla kokemusta aiemmin jatkohoitoon siirtymisestä
- 3 polvipotilaalla fysioterapiakontrolli noin 2 viikon kuluttua leikkauksesta ,syynä polven kipu, jäykkyys tai reisilihasheikkous, muilla kontrolli 4 tai 6 viikon kohdalla leikkauksesta ja mobilisaatio sujunut ongelmitta

Tilastoa

- 1.9.-31.12.2009 56% saspelaisista lähti Coxasta kotiin (kaikista Coxassa leikatuista vuonna 2009 34%)
- Vuoden 2010 alkukuukausina 60%
- Hoitopäivien keskiarvo Coxassa kotiin lähteneillä 3,6 päivää
- Lonkat 3, polvet 4 päivää leikkauksen jälkeen toteutunut hyvin
- Jatkohoitoon Vammalan aluesairaalaan siirtyneiden hoitopäivien keskiarvo 4 => kuntoutuminen nopeutunut

Mitä jatkossa

- Datan keruu, kokemusten yhteenveto, tarvittavat korjaukset pilotoinnin jälkeen
- Asiakaskysely keväällä
- Henkilöstölle suunnattu kysely
- Koulutus kotihoidon henkilöstölle syksyllä
- Toimintamallin levittäminen Pshp:n alueelle, yhteiset kokoukset, tapaamiset paikan päällä

Kiitos mielenkiinnosta!

